

أَلَمْ تَرَوْا أَنَّ اللَّهَ سَخَّرَ لَكُمْ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا
فِي الْأَرْضِ وَأَسْبَغَ عَلَيْكُمْ نِعَمَهُ ظَاهِرَةً وَبَاطِنَةً وَ
مِنَ النَّاسِ مَنْ يُجَادِلُ فِي اللَّهِ بِغَيْرِ عِلْمٍ وَلَا هُدًى
وَلَا كِتَابٍ مُنِيرٍ (20) وَإِذَا قِيلَ لَهُمُ اتَّبِعُوا مَا أَنْزَلَ
اللَّهُ قَالُوا بَلْ نَتَّبِعُ مَا وَجَدْنَا عَلَيْهِ آبَاءَنَا أَوْ لَوْ كَانَ
الشَّيْطَانُ يَدْعُوهُمْ إِلَى عَذَابِ السَّعِيرِ (21) وَ مَنْ
يُسَلِّمَ وَجْهَهُ إِلَى اللَّهِ وَهُوَ مُحْسِنٌ فَقَدْ اسْتَمْسَكَ
بِالْعُرْوَةِ الْوُثْقَىٰ وَإِلَى اللَّهِ عَاقِبَةُ الْأُمُورِ (22) وَ مَنْ
كَفَرَ فَلَا يَحْزُنكَ كُفْرُهُ إِلَيْنَا مَرْجِعُهُمْ فَنُنَبِّئُهُم بِمَا
عَمِلُوا إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ (23) نُمَتِّعُهُمْ
قَلِيلًا ثُمَّ نَضْطَرُّهُمْ إِلَىٰ عَذَابٍ غَلِيظٍ (24) وَ لئن
سَأَلْتَهُمْ مَنْ خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ لَيَقُولُنَّ اللَّهُ

قُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ (25) لِلَّهِ مَا

فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ إِنَّ اللَّهَ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ

(26) وَلَوْ أَنَّ مَا فِي الْأَرْضِ مِنْ شَجَرَةٍ أَقْلَامٌ وَ

الْبَحْرِ يَمُدُّهُ مِنْ بَعْدِهِ سَبْعَةُ أَبْحُرٍ مَا نَفِدَتْ

كَلِمَاتُ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ (27) مَا خَلَقَكُمْ وَ

لَا بَعَثَكُمْ إِلَّا كَنَفْسٍ وَاحِدَةٍ إِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ بَصِيرٌ

(28) أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ يُوَلِّجُ اللَّيْلَ فِي النَّهَارِ وَيُوَلِّجُ

النَّهَارَ فِي اللَّيْلِ وَسَخَّرَ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ كُلُّ

يَجْرِي إِلَى أَجَلٍ مُسَمًّى وَأَنَّ اللَّهَ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ

(29) ذَلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ هُوَ الْحَقُّ وَأَنَّ مَا يَدْعُونَ مِنْ

دُونِهِ الْبَاطِلُ وَأَنَّ اللَّهَ هُوَ الْعَلِيُّ الْكَبِيرُ (30)

~~~~~

Do ye not see that Allah has subjected to your (use) all things in the heavens and on earth, and has made his bounties flow to you in exceeding measure, (both) seen and unseen? Yet there are among men those who dispute about Allah, without knowledge and without guidance, and without a book to enlighten them! When they are told to follow the (revelation) that Allah has sent down, they say: "Nay, we shall follow the ways that we found our fathers (following). "What! Even if it is Satan beckoning them to the chastisement of the (blazing) fire? Whoever submits his whole self to Allah, and is a doer of good, has grasped indeed the most trustworthy hand-hold: and to Allah shall all things return. But if any reject faith, let not his rejection grieve thee: to us is their return, and We shall tell them the truth of their deeds: for Allah knows well all that is in (men's) hearts. We grant them their pleasure for a little while: in the end shall We drive them to a chastisement unrelenting. If thou ask them, who it is that created the heavens and the earth. They will certainly say, "Allah". Say: "Praise be to Allah!" But most of them understand not. To Allah belong all things in heaven and earth: verily Allah is He (that is) free of all wants, worthy of all praise. And if all the trees on earth were pens and the ocean (were ink), with seven oceans behind it to add to its (supply), yet would not the words of Allah be exhausted (in the writing): for Allah is exalted in power, full of wisdom. And your creation or your resurrection is in no wise but as an individual soul: for Allah is He who hears and sees (all things). Seest thou not that Allah merges night into day and he merges day into night; that He has subjected the sun, and the moon (to His law), each running its course for a term appointed; and that Allah is well-acquainted with all that ye do? That is because Allah is the (only) reality, and because whatever else

~~~~~

they invoke besides Him is falsehood; and because Allah,- He is the most high, most great.

کیا تم لوگ نہیں دیکھتے کہ اللہ نے زمین اور آسمانوں کی ساری چیزیں تمہارے لیے مسخر کر رکھی ہیں اور اپنی کھلی اور چھپی نعمتیں تم پر تمام کر دی ہیں؟ اس پر حال یہ ہے کہ انسانوں میں سے کچھ لوگ ہیں جو اللہ کے بارے میں جھگڑتے ہیں بغیر اس کے کہ ان کے پاس کوئی علم ہو، یا ہدایت، یا کوئی روشنی دکھانے والی کتاب۔ اور جب ان سے کہا جاتا ہے کہ پیروی کرو اس چیز کی جو اللہ نے نازل کی ہے تو کہتے ہیں کہ ہم تو اس چیز کی پیروی کریں گے جس پر ہم نے اپنے باپ دادا کو پایا ہے۔ کیا یہ انہی کی پیروی کریں گے خواہ شیطان اُن کو بھڑکتی ہوئی آگ ہی کی طرف کیوں نہ بلاتا رہا ہو؟ جو شخص اپنے آپ کو اللہ کے حوالہ کر دے اور عملاً وہ نیک ہو، اس نے فی الواقع ایک بھروسے کے قابل سہارا تھام لیا، اور سارے معاملات کا آخری فیصلہ اللہ ہی کے ہاتھ ہے۔ اب جو کفر کرتا ہے اس کا کفر تمہیں غم میں مبتلا نہ کرے، انہیں پلٹ کر آنا تو ہماری ہی طرف ہے، پھر ہم انہیں بتا دیں گے کہ وہ کیا کچھ کر کے آئے ہیں۔ یقیناً اللہ سینوں کے چھپے ہوئے راز تک جانتا ہے۔ ہم تھوڑی مدت انہیں دُنیا میں مزے کرنے کا موقع دے رہے ہیں،

پھر ان کو بے بس کر کے ایک سخت عذاب کی طرف کھینچ لے جائیں گے۔ اگر تم ان سے پوچھو کہ زمین اور آسمانوں کو کس نے پیدا کیا ہے، تو یہ ضرور کہیں گے کہ اللہ نے۔ کہو الحمد للہ۔ مگر ان میں سے اکثر لوگ جانتے نہیں ہیں۔ آسمانوں اور زمین میں جو کچھ ہے اللہ کا ہے۔ بے شک اللہ بے نیاز اور آپ سے آپ محمود ہے۔ زمین میں جتنے درخت ہیں اگر وہ سب کے سب قلم بن جائیں اور سمندر (دوات بن جائے) جسے سات مزید سمندر روشنائی مہیا کریں تب بھی اللہ کی باتیں (لکھنے سے) ختم نہ ہوں گی۔ بے شک اللہ زبردست اور حکیم ہے۔ تم سارے انسانوں کو پیدا کرنا اور پھر دوبارہ جلا اٹھانا تو (اُس کے لیے) بس ایسا ہے جیسے ایک تنفس کو (پیدا کرنا اور جلا اٹھانا)۔ حقیقت یہ ہے کہ اللہ سب کچھ سُننے اور دیکھنے والا ہے۔ کیا تم دیکھتے نہیں ہو کہ اللہ رات کو دن میں پروتا ہوا لے آتا ہے اور دن کو رات میں؟ اُس نے سورج اور چاند کو مسخر کر رکھا ہے، سب ایک وقت مقرر تک چلے جا رہے ہیں، اور (کیا تم نہیں جانتے) کہ جو کچھ بھی تم کرتے ہو اللہ اُس سے باخبر ہے؟ یہ سب کچھ اس وجہ سے ہے کہ اللہ ہی حق ہے اور اسے چھوڑ

کر جن دوسری چیزوں کو یہ لوگ پکارتے ہیں وہ سب باطل ہیں، اور (اس وجہ سے کہ) اللہ ہی بزرگ و برتر ہے۔

क्या तुम लोग नहीं देखते कि अल्लाह ने ज़मीन और आसमानों की सारी चीज़ें तुम्हारे लिए मुसख़्खर कर रखी हैं और अपनी खुली और छिपी नेमतें तुमपर तमाम कर दी हैं? इसपर हाल यह है कि इनसानों में से कुछ लोग हैं जो अल्लाह के बारे में झगड़ते हैं बगैर इसके कि उनके पास कोई इल्म हो, या हिदायत, या कोई रौशनी दिखानेवाली किताब | और जब उनसे कहा जाता है कि पैरवी करो उस चीज़ की जो अल्लाह ने नाज़िल की है तो कहते हैं कि हम तो उस चीज़ की पैरवी करेंगे जिसपर हमने अपने बाप-दादा को पाया है | क्या ये उन्हीं की पैरवी करेंगे खाह शैतान उनको भड़कती हुई आग ही की तरफ़ क्यों न बुलाता रहा हो? जो शख्स अपने आपको अल्लाह के हवाले कर दे और अमलन वह नेक हो, उसने फ़िल-वाके एक भरोसे के काबिल सहारा थाम लिया, और सारे मामलात का आखिरी फ़ैसला अल्लाह ही के साथ है | अब जो कुफ़्र करता है उसका कुफ़्र तुम्हें ग़म में मुब्तला न करे, उन्हें पलटकर आना तो हमारी ही तरफ़ है, फिर हम उन्हें बता देंगे कि वे क्या कुछ करके आए हैं | यक़ीनन अल्लाह सीनों के छिपे हुए राज़ तक जानता है | हम थोड़ी मुद्दत उन्हें दुनिया में मज़े करने का मौक़ा दे रहे हैं, फिर उनको बेबस करके एक सख़्त

~~~~~

अज़ाब की तरफ़ खींच ले जाएँगे । अगर तुम इनसे पूछो कि ज़मीन और आसमानों को किसने पैदा किया है, तो ये ज़रूर कहेंगे कि अल्लह ने । कहो, अलहम्दुलिल्लाह । मगर इनमें से अक्सर लोग जानते नहीं हैं । आसमानों और ज़मीन में जो कुछ है अल्लाह का है । वेशक अल्लाह बेनियाज़ और आप से आप महमूद है । ज़मीन में जितने दरख़्त हैं अगर वे सब के सब कलम बन जाएँ और समुन्दर (दवात बन जाए) जिसे सात मज़ीद समुन्दर रोशनाई मुहैया करें तब भी अल्लाह की बातें (लिखने से) ख़त्म न होंगी । बेशक अल्लाह ज़बरदस्त और हकीम है । तुम सारे इन्सानों को पैदा करना और फिर दोबारा जिला उठाना तो (उसके लिए) बस ऐसा है जैसे एक एक मुतनफ़िफ़स को (पैदा करना और जिला उठाना) । हकीक़त यह कि अल्लाह सब कुछ सुनने और देखनेवाला है । क्या तुम देखते नहीं हो कि अल्लाह रात को दिन में पिरोता हुआ ले आता है और दिन को रात में? उसने सूरज और चाँद को मुसख़्खर कर रखा है, सब एक वक़्ते-मुकर्रर तक चले जा रहे हैं, और (क्या तुम नहीं जानते) कि जो कुछ भी तुम करते हो अल्लाह उससे बाख़बर है? ये सब कुछ इस वज़ह से है कि अल्लाह ही हक़ है और उसे छोड़कर जिन दूसरी चीज़ों को ये लोग पुकारते हैं वे सब बातिल हैं, और (इस वज़ह से कि) अल्लाह ही बुजुर्ग व बरतर है ।

~~~~~

